

Секція: Банківська справа

Полагнин Д.Д.,
асистент кафедри грошового обігу і кредиту, Буковинського державного фінансово-економічного університету

Кікена А.О.
*Буковинський державний фінансово-економічний університет,
студентка
м.Чернівці, Україна*

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД ТА ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕКТОРСЬКИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

В умовах глибокої економічної кризи у світі і в Україні, коли люди отримують меншу заробітну плату, а то і взагалі залишаються без роботи, банки піднімають відсоткові ставки за вже виданими кредитами, а національна валюта знецінюється, кількість неналежно виконаних грошових зобов'язань позичальників перед фінансовими установами збільшується. Це, в свою чергу, вивело на ринку послуг новий вид компаній – колекторських. Раніше самі банки “вибивали” гроші зі своїх раптово збіднілих клієнтів, але тепер, коли кількість таких суттєво збільшилася, цим займаються спеціалізовані фірми, “вибивання” боргів для яких є єдиною “виробничою” функцією.

В економічній літературі на сьогодні існує невелика кількість ґрунтовних досліджень окремих питань ринку колекторських компаній. Серед науковців, праці яких присвячені функціонуванню колекторських компаній на фінансовому ринку України, варто відзначити М.Галас, М.Іллюк, Ю.Лазаускас, Н.Кучмійчук, Ю.Савелова та інші, однак комплексний аналіз цього питання не проведений.

Враховуючи здобутки зазначених учених, варто відмітити, що наукових робіт, у яких чітко визначалися б проблеми діяльності колекторських компаній на ринку фінансових послуг та розроблялися заходи щодо їх вирішення, на сьогодні досить небагато, тому питання визначення сучасного стану та

перспектив розвитку цих установ в Україні є актуальними та вимагають відповідних досліджень.

Перші професійні колекторські компанії з'явилися на ринку України в 2006–2007 рр. Переважна більшість з них були створені на базі структурних підрозділів, які займалися роботою повернення проблемних боргів (служби банківської безпеки) банків з іноземним капіталом. Таким чином, саме банки з закордонним капіталом принесли на український фінансовий ринок розуміння необхідності передачі функції збору проблемних боргів спеціалізованим агентствам – колекторським компаніям. У нашій країні, за різними оцінками, працює від 100 до 200 таких компаній. Значний розкид даних пояснюється тим, що чимало їх працює на нелегальній або напівлегальній основі

Усвідомлюючи важливість здійснення своєї діяльності в межах діючого законодавства колекторські компанії створили Асоціацію учасників колекторського бізнесу в Україні (АКБУ), яка була створена в грудні 2008 р. Сьогодні до складу Асоціації входять такі компанії: CCG Credit Collection Group, ТОВ “Служба виконання зобов'язань”, компанія Verdict.

У США колекторський бізнес законодавчо врегульований і має свої традиції. Так, основним документом, що регулює діяльність колекторських компаній є FDCPA (The Fair Debt Collection Practices Act) – закон “Про сумлінну практику стягнення боргів”. Так, поняття “колекторська діяльність” нормативно визначене. При цьому метою регулювання є встановлення рамок дозволеного, тобто відповідне законодавство визначає, які дії щодо переконання боржника заплатити є допустимими, а які ні. Даний закон діє вже більше 30 років і за цей час він спромігся вивести колекторську діяльність у США на професійний рівень.

У США на сьогодні збором боргів займаються понад 6500 колекторських компаній. Між колекторами та боржниками створена стійка процедура роботи.

В Україні ситуація дещо інша. Правовий статус колекторських компаній в Україні не визначено, колекторська діяльність законодавчо не врегульована, а тому тісно межує із кримінально-караними діями.

Стрімке зростання обсягів простроченої заборгованості за кредитами спостерігається на банківському ринку з початку цього року. У 2012-му році цей показник скоротився на 8,5%, до 72,520 млрд. гривень, а у 2013-му – на 3,29%, до 70,178 млрд. гривень.

Згідно з офіційною статистикою НБУ, на 1 серпня 2014 року в загальному кредитному банківському портфелі проблемна заборгованість складала лише 10,8%, але якщо до цієї заборгованості додати всі безповоротно списані кредити банків, то реально цей показник має становити 40-45% проблемних кредитів у загальному кредитному портфелі банків. Дані свідчать про те, що послуги колекторських фірм, будуть неабияк актуальними. Проблема в тому, що нині за більш-менш якісний портфель дають у середньому 5–7% від номіналу. При цьому банківські установи різницю між сумою проблемного кредиту та ціною його продажу колекторським компаніям обліковували на рахунках витрат, при цьому вивільнялися сформовані резерви за проблемним кредитом. У результаті такого продажу банки уникали сплати податку на прибуток. Однак, незважаючи на деякі переваги такої реалізації боргів, для банків визначальним аспектом залишається ціна та подальше обмеження обсягів відрахування у резерви. Коли на американському ринку купівлі-продажу банківській установі повертається 100% вартості проблемного кредиту, то на вітчизняному ринку вона надто низька – 10%. Саме тому вітчизняним банківським установам варто використовувати інші шляхи продажу кредитів.

Велика кількість країн, в яких добре розвинений колекторний бізнес, вже мають досвід законодавчого регулювання галузі колекторських послуг. Таким чином, Україна може скористатися вже наявними напрацюваннями та великим досвідом, зокрема американським, для регулювання цього виду діяльності.

Література:

1. Про заборону надання колекторських послуг щодо фізичних осіб-боржників: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://credits.zp.ua/2011/11/poyasnyvalna-zapiska-do-proektu-zakonu-ukra/pro-zaboronu-nadannya-kolektorskih-poslug-shhodo-fizichnix-osib-borzchnikiv>.

2. Офіційний сайт Асоціації учасників Колекторського Бізнесу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acbu.com.ua/ua/content/82.html>.

3. Іллюк М. Колектори в Україні: друзі для банкірів чи рекет для народу? / М. Іллюк // Юридичний вісник України. –2012. –№ 3. –С. 14–15.